

3. Івахненко С. В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту : [навч. посіб.] / С. В. Івахненко. – [4-те вид., випр. і допов.]. – К. : Знання, 2008. – 343 с.

4. Подольський В. І. Комп'ютерні інформаційні системи в аудиті : [підручник] / В. І. Подольський. – М. : ЮНІТІ, 2007. – 428 с.

5. Терещенко Л. О. Комп'ютерний аудит : [навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.] / Л. О. Терещенко, Б. В. Кудрицький. – К. : КНЕУ, 2011. – 226 с.

УДК 336.008.6:334.716:346.62

ОРГАНІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА ЙОГО ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Черкас А. В., аспірант

Полтавська державна аграрна академія

Економічна політика держави здійснюється за допомогою фінансово-кредитних важелів. Один з найбільш важливих важелів управління фінансовою системою є фінансовий контроль. Фінансовий контроль є однією із завершальних стадій управління фінансами. Водночас він є необхідною умовою ефективності управління фінансовими відносинами в цілому.

Economic politics of the state comes true by means of financially - credit levers. One of the most essential levers of management of the financial system is financial control. Financial control is one of the finishing stages of financial management. At the same time he is the necessary condition of efficiency of management financial relations on the whole.

Постановка проблеми. Розбудова національного господарства України в ринкових умовах і необхідність прискорення соціально-економічного розвитку країни вимагають раціонального використання коштів державного бюджету, спрямованих на утримання галузей невиробничої сфери. Саме тому актуальним є комплексний контроль по використанню бюджетних коштів для діяльності організацій, що фінансуються з бюджету. Аналітична функція управління повинна забезпечувати оперативний, поточний та стратегічний аналіз інформації про реальний економічний стан суб'єкта господарювання, про резерви економії бюджетних ресурсів, цільове використання виділених державою грошових коштів.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. Вивченням проблеми оцінки фінансового контролю займалися такі вчені як: М.А. Боллох, А.П. Заросило, В.І. Крисяк, І.Т. Ткаченко, В.Т. Александров, Р.Т. Джога та інші.

Постановка завдання. Викладення економічного змісту і сутності фінансового контролю бюджетної установи, оцінка фінансового контролю в ринковій економіці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наукові установи зобов'язані задовольняти потребу суспільства у нових знаннях і забезпечувати їх використання в суспільному виробництві з метою його інтенсифікації та підвищення ефективності. Своєю діяльністю вони сприяють впровадженню в життя стратегії держави з прискорення соціально-економічного розвитку, що ґрунтується на розробленні принципово нової техніки, технологій виробниц-

тва, на скороченні строків освоєння та на впровадженні наукових досягнень у виробництво.

Економічна політика держави здійснюється за допомогою фінансово-кредитних важелів. Один з найбільш важливих важелів управління фінансової системи є фінансовий контроль.

Поряд із державним і відомчим контролем провідну роль займає організаційна форма фінансового контролю – аудиторство.

Необхідність фінансового контролю, його сутність і значення визначаються Конституцією України.

Фінансовий контроль є однією із завершальних стадій управління фінансами. Водночас він є необхідною умовою ефективності управління фінансовими відносинами в цілому. Складність розуміння фінансового контролю зумовлена складністю самих фінансів. Так само, як фінанси є основою суспільної діяльності в будь-якій сфері і водночас відображають її матеріальну результативність, так і фінансовий контроль виступає в ролі свого роду лакмусового папірця, з допомогою якого зримо проявляється весь процес руху фінансових ресурсів, починаючи зі стадії їх формування, що необхідно для початку здійснення діяльності в будь-якій сфері публічного життя, і завершуючи одержанням фінансових результатів цієї діяльності.

Особливе місце фінансового контролю в загальній системі контролю як елемента в системі управління суспільними процесами зумовлюється його специфікою, що найяскравіше проявляється в контрольній функції самих фінансів. Об'єктивно властива фінансам здатність виражати специфічну сторону виробничо-господарської діяльності в будь-якій сфері робить фінансовий контроль всеохоплюючим і всеосяжним.

Водночас, для того щоб з потенційно можливого фінансовий контроль дійсно став таким і на практиці, завжди необхідно розрізнити базисні і надбудовні елементи фінансового контролю. Якщо контрольна функція фінансів є властивістю самих фінансів і виступає базисом фінансово-контрольних правовідносин, то власне фінансовий контроль є діяльністю відповідних органів і організацій, що його здійснюють.

Формально об'єктом фінансового контролю є фінансові показники діяльності, але оскільки вони або регламентують процес формування, розподілу, перерозподілу і використання фінансових ресурсів, або відображають результативність їх кругообігу, фактичним об'єктом фінансового контролю є весь процес виробничо-господарської діяльності. Саме цим й зумовлюється виключно велика роль фінансового контролю в системі управління суспільними процесами. Необхідною умовою ефективності фінансового контролю є система бухгалтерського обліку, що забезпечує достовірність і повноту відображення руху вартісних показників підзвітної юридичної чи фізичної особи. Лише за такої умови результати фінансового контролю дають можливість для аналізу і об'єктивної оцінки динаміки фінансових показників і коректування процесу реалізації фінансової політики держави.

Основна увага в державному фінансовому контролі приділяється вчасності та повноті мобілізації коштів у державні фінансові ресурси, законності

надходжень та видатків у всіх ланках державної фінансової системи, дотриманню правил обліку і звітності. Державний фінансовий контроль охоплює не лише процес формування і виконання Державного бюджету, але й місцевих бюджетів, оскільки державою повинен здійснюватись контроль при: видачі регіональним і місцевим бюджетам дотацій (субсидій) і кредитів з Державному бюджету на фінансування їх поточних та капітальних видатків; санкціонуванні випуску місцевих позик, гарантованих урядом; реалізації урядових програм [1, с. 47].

Повністю виходить за рамки державного фінансового контролю фінансовий контроль, що здійснюється у сфері діяльності монополій і приватного підприємництва самими власниками фінансового капіталу чи його окремих складових. Тут здійснюється найефективніший і найбезкомпромісний фінансовий контроль, оскільки від його повсюдності і принциповості безпосередньо залежить фінансова результативність діяльності самих власників капіталу. Кінцевою метою підприємницької діяльності в будь-якій сфері є збагачення, тобто ніщо інше, як зростання первинного капіталу.

На цьому рівні в структурі організації фінансового контролю в ринковій економіці має місце аналогія з внутрівідомчим фінансовим контролем, що діяв в країнах з адміністративно-командною системою управління при державній (загальнонародній) формі власності. Однак якщо в ефективності внутрівідомчого контролю в найбільшій мірі знову ж таки була зацікавлена держава (узагальнений власник), то в ринковій економіці в ефективності внутрішнього, власного фінансового контролю зацікавлені безпосередньо самі власники капіталу.

Самостійною ланкою фінансового контролю є також професійний фінансовий контроль – фінансовий контроль незалежних аудиторських служб. Він здійснюється у випадку і на умовах, передбачених законом, а також на замовлення власника фінансових ресурсів на умовах платності за надання послуг методом вільного вибору аудитора. Аудиторська перевірка спрямована на оцінку достовірності фінансової звітності, глибокий професійний економічний аналіз фінансової діяльності, оцінку фінансової надійності фірми, підприємства, банку, страхової організації чи іншої юридичної особи. що перевіряється, та підготовку відповідного висновку. Аудитор і аудиторська фірма несуть не тільки моральну, але й юридичну відповідальність за якість наданих ними послуг.

В контрольно-ревізійній роботі за адміністративно-командної системи управління фінансовий контроль за діяльністю підприємств був спрямований, насамперед, на перевірку виконання планів нагромаджень і платежів в бюджет, виявленню прихованих внутрішніх резервів, контроль за збереженням ефективністю використання державних коштів, дотриманню нормативних показників і фінансової дисципліни.

Специфіка будь-якого контролю як елемента управління - його вторинність. Контролювати можна тільки те, що уже є наяву. Фінансовий контроль сам по собі не є інструментом безпосередньої організації фінансової діяльності. Його призначення полягає в попередженні або усуненні помилок у цій діяльності, в поліпшенні її самої. Для ефективного здійснення фінансового

контролю необхідні критерії, своєрідні еталони, з якими в ході контролю порівнюється діяльність, що перевіряється. Для фінансового контролю такі критерії визначаються фінансовим законодавством і іншими нормативними актами, що регламентують фінансову діяльність. Зокрема, такі критерії містяться, насамперед, в Конституції України, в Податковому Кодексі України і в Законі України «Про аудиторську діяльність» та в ряді інших, а також в указах Президента України, постановах Кабінету Міністрів України, наказах та інструкціях міністерств і відомств, у статутах і положеннях, що регламентують правове становище і компетенцію державних органів, громадських організацій, органів місцевого самоврядування і містять в собі правові норми, які регулюють контрольні повноваження компетентних органів [3, с. 67]. Тому іншими словами фінансовий контроль можна визначити як спостереження фактичного стану показників фінансової діяльності суб'єктів фінансових правовідносин в порівнянні із заданими показниками.

Фінансовий контроль це комплексне, органічно взаємопов'язане вивчення законності господарських і фінансових операцій і процесів на основі використання фінансової звітності, бухгалтерського обліку, нормативної та іншої економічної інформації в поєднанні з дослідженням фактичного стану об'єктів контролю з метою забезпечення ефективного використання фінансових ресурсів.

Фінансовий контроль відрізняється своїм різноманіттям. Здійснення його належить до компетенції широкого кола контролюючих органів. У теорії фінансового права склалися різні критерії, різні підстави класифікації фінансового контролю. За основу виділення конкретних його видів здебільшого приймають: суб'єктний склад контролюючих органів, специфіку об'єкта фінансового контролю, час його проведення.

Висновки. Таким чином, фінансовий контроль - це цілеспрямована діяльність законодавчих і виконавчих органів публічної влади і не державних організацій, спрямована на забезпечення законності фінансової дисципліни і раціональності в ході мобілізації, розподілу і використання коштів централізованих і децентралізованим грошових фондів держави з метою найефективнішого соціального економічного розвитку усіх суб'єктів фінансових правовідносин [3, с. 12]. Фінансовий контроль характерний усім фінансово-правовим інститутам. Тому поряд із загальними фінансово-правовими нормами, що регулюють організацію і порядок здійсненні фінансового контролю в цілому, є норми, що враховують його специфіку в окремих фінансово-правових інститутах.

Література:

1. Барабаш Н.С., Кумченко Т.А., Никонович І.І. Особливості застосування аналітичних методів у контролі розподілу і використання бюджетних ресурсів.// Фінансовий контроль. - 2007.- № 2.- С. 45-48.
2. Бюджетний кодекс України [Станом на 10 квітня 2008 р.]. - К.: Велес, 2008. - 64 с.
3. Бюджетна система України: Навч. посіб. / И. М. Бескід, С. І. Юрій та ін. — К.: НІОС, 2008. — 400 с.
4. Облік державної підтримки агропромислового виробництва.: Навчальний посібник / За ред. Ю.Я. Лузана, В.М. Жука, І.В. Герасимука. - К.: Видавництво ТОВ "Юр-Агро-Веста", 2007. - 324 с.